

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibvs Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

3 Censur quotuplex sit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

Quot modis census accipitur.

CAPVT I.

CENSUS accipitur multis modis. Primò olim dicebatur census, patrimonium cuiusque, vt ex Ouidio, & Iuuenali Couarr. ostendit.

Secundò, census dicitur patrimonij, siue honorum aestimatio, secundum quam solet quisque tributum soluere: nã olim censabantur ciuium facultates, & bona, vt pro eorum aestimatione, tributa singuli penderent.

Tertiò, census erat tributum illud, quod aliquando solvebatur iuxta bonorum aestimationem, aliquando iuxta singula hominum capita: quod tributum genus Romani Imperatores exigebant.

Quartò, vocatur census, annua pensio, quæ percipitur ex re alterius vili, & fructifera: & hoc modo sumitur in præsentis negotio, & à Scriptoribus Canonicis vocatur Redditus annuus, siue fructuarius sit, siue pecuniarius.

Census etiam apud Romanos institutus erat ad distinguendos ciuium gradus, & status, pro quorum varia ratione munera belli, & pacis tum pedites, tum equites subibant: vt docet Budæus in l. ult. ff. de Senatorib.

In iure quoque Pontificio, appellatione census continetur quicquid alteri soluitur in signum subiectionis, iurisdictionis, imperij, aut dominij.

Census itaque, vt est redditus annuus, qui ex rebus, & bonis alterius percipitur, est materia contractus, emptionis videlicet, & venditionis: venduntur enim, & emuntur census, id est, annuæ pensiones, siue redditus.

Quid sit census.

CAPVT II.

EST census ius percipiendi annuam pensionem ex re vili, & fructifera, certa, & designata alterius. Dicitur ius, quoniam census non est res, quæ censui subiicitur: nec est ipsa pensio annua, quæ soluitur, sed est ius exigendi pensionem ex re censui supposita. Sic etiam in re civili, hereditas non est pecunia, vel res, sed ius succedendi in bonis alterius: vsus item, vel vsusfructus est ius vtendi, vel etiam fruendi re: & in iure Canonico, Beneficium est ius percipiendi redditus annuos ex bonis Ecclesiæ. Pensio Ecclesiastica, est ius percipiendi certam partem fructuum ex beneficio alicuius Ecclesiastico: hæc enim singula sunt iura.

Annua pensio, hoc est, redditus annuus, qui siue fructuarius, siue pecuniarius sit, quotannis soluitur.

Ex re alterius, quia nemo ex re sua percipit censum, quãuis fructum capiat emphyteusis, aut locationis.

Ex re vili, & fructifera, quia res si fuerit sterilis, ita vt fructum ferre non possit, censui subiici nequit.

Ex re certa, & designata, quia eo ipso, quod census est ius percipiendi certam pensionem annuam, debet in re certa constitutum quia ius est certum, & pensio certa: ergo in re certa consistit, & ex re certa percipitur: tum quia census emi, vendi, permutari, donari, extingui, redimi, & transferri potest, ergo debet certa in re poni.

Census quotuplex sit.

CAPVT III.

CONTRADUS quæst. 72. de Contractibus, multas census diuisiones affert: solet autem census diuidi quintupliciter, vt docet Sotus lib. 6. de Iustitia, q. 3. ar. 1.

Primò, census diuiditur ratione modi, quo in aliqua re constituitur: aut enim census reuerentiarius, aut consignatiarius est.

Reuerentiarius est, cum Titius, v. g. Caio dat domum suam, fundum, vel agrum, & sibi reuerat certam pensionem, quotannis soluendam à Caio. l. ult. C. de Rerum permut. & ibi Iuris Ciuilis interpretes. Glos. in c. Constitutus, de Relig. dom. & ibidem Iuris Pontificij Doctores.

Consignatiarius est, cum Titius ita penes se retinet domum, fundum, vel agrum suum, vt in eo tamen constituat annuam pensionem, quàm quotannis soluat Caio: atque hic census est visitatus, & frequens apud omnes nationes: de quo in præfati loco tractamus.

Census reuerentiarius non est tam frequens, & quãdam cum emphyteusi similitudinem habet, & differt ab ea, vt docet Gloss. in prædict. cap. Constitutus. Qui enim rem suam alteri dat in emphyteusim, retinet apud se dictum dominium, & dat alteri tantum vile; & ideo qui rem in emphyteusim accipit, si per aliquot annos annuam pensionem non soluat, rem acceptam amittit, eaque redit ad dominum, qui directum dominium sibi retinuit. At verò, qui fundum, vel agrum suum dat alteri in censum, totum dominium fundi, ad eum transfert: unde quantocumque tempore cesset ille, qui accipit, à soluenda pensione, non perdit ius, & dominium fundi, sed solum debet, & cogitur in iudicio omnes soluere pensiones omillas, & debitas. Nam in cap. Constitutus, supra citato, quidam Abbas, qui pensionem multis retro annis non soluerat, condemnatus est, non vt ius, & dominium prædij amitteret, ex quo pensionem debebat, sed vt pensiones omillas persolueret: & tamen si fuisset prædium in emphyteusim acceptum, illud amissum fuisset, iuxta id, quod habetur in l. 2. C. de Iure Emphyteutico.

* Dubiæ quæstionis est, An quancumque dubitatur, contractum, quem initum esse constat, siue censuales, an emphyteuticus, haberi debeat censuales potius, quam emphyteuticus? Couarruias lib. 3. Variarum resolutionum cap. 7. num. 1. testatur, communem esse sententiam, haberi debere censualem, non emphyteuticum, etiam si sit cum Ecclesia initus: quia poenæ commisit, vt vocant, quam ex iure emphyteota debet, est odiosa, & ideo restringenda, ita vt non comprehendat contractum censualem. Sic etiam Nauarrus in Commentario de vsuris. num. 109. & Virginus in tract. de censib. p. 2. nu. 21. ex Socino, Aymone, Ruino, Parisiensi, & aliis.

Sunt tamen alij, qui distinguunt: Aut enim Ecclesia dat, aut accipit rem. Si dat, & dubium est, an dederit in censum, an in emphyteusim, iudicandum est dedisse in emphyteusim, quia Ecclesiæ fauendum est potius, quàm cuius alteri. Si verò Ecclesia accipit, tunc iudicandum est in censum, non in emphyteusim accepisse, quia etiam tunc patrocinium est pro Ecclesiæ suscipiendum. Sed venior est prima sententia, quia poenæ, & odia restringi, non laxari debent, iuxta regulam iuris in cap. Odia, de Regulis iuris, in Sexto.

Si quæras, Quando ex verbis constare potest rem datam in censum esse? Respondeo, datam esse in censum, si ita dictum sit, Do tibi hanc, vel illam rem, & transfero in te, quicquid iuris habeo in ea, vt quotannis soluas mihi certam pensionem. Si autem dictum sit: Do tibi hanc, vel illam rem ad tertiam, vel quartam generationem pro annua pensione, res tunc datur in emphyteusim. Si verò dictum sit: Do tibi hanc rem, & transfero in te ius meum, dubium est, an sit data res in censum, an in emphyteusim. Si dicatur: Do tibi hanc rem in emphyteusim, & transfero in te quicquid in ea iuris habeo, data est in emphyteusim: & illa verba: (Quicquid in ea iuris habeo, transfero in te) impropiè accipiuntur. Siluest. in verb. Emphyteusis, n. 3.

Secundò diuiditur census ratione pensionis, quæ soluitur: Aut enim pensio pecunia est, & dicitur census pecuniarius: aut est fructus qui percipitur ex re subiecta censui, & dicitur census fructuarius: qui aliquando talis est, vt certa fructuum pars solui debeat. Verbi gratia, duæ amphoræ vini, olei, aut mellis: vel duo modij tritici, vel hordei. Aut talis est, vt incerta pars fructuum, tertia vide-

licet,

licet, quarta, vel quinta pars solui debeat.

Tertio diuiditur ratione rei, in qua imponitur census: Aut enim personalis, aut realis est. Personalis census constituitur in aliqua persona, ex qua, etiam artem, industriam, operam, aut vires habet, utilitas, & commodum percipi potest. Realis census constituitur in re aliqua certa, & designata, vili, & frugifera.

Quarto diuiditur census ratione temporis, quo pensio solui debet. Aut enim perpetuus est census, aut temporalis. Perpetuus dicitur, cum transiit ad heredes, & non finitur obitu alicuius, hoc est, nec venditoris, nec emptoris, nec alterius cuiuspiam omnino: ac ita obligatio soluendi pensionem transfertur ad heredes venditoris, & ius exigendi pensionem ad heredes emptoris. Temporalis est, quando pensio solum ad tempus ex obligatione soluitur. Qui census adhuc est duplex: Aut enim ad certos annos pensio solui debet, nimirum ad decennium, vel septennium; aut ad annos, siue tempus incertum, videlicet ad vitam emptoris census, vel ad vitam alterius, & hic census vulgo dicitur vitalitius.

Quinto, diuiditur census ratione pacti: Aut enim redimi, & extinguere ex pacto potest, aut non potest. Rursus, qui redimi potest, aut pactum habet, vt quodcumque venditor census voluerit, redimere possit, & tunc pactum est gratia venditoris: Aut est cum pacto, vt redimi queat, quandoque libuerit emptori census, & tunc pactum est gratia emptoris: Aut est cum pacto, vt perimi, & extinguere valeat, quodcumque emptor, vel venditor voluerit, & tunc pactum sit gratia utriusque.

Item census, aut est cum pacto, vt possit redimi intra certum tempus, quo elapso, amplius extinguere non possit: aut est cum pacto, vt in perpetuum, hoc est, quodcumque tempore decursu redimi, & extinguere possit.

Quisnam contractus censualis sit.

CAPVT. IV.

PRIMO quaeritur, Quo in genere contractus contineatur censualis? Respondeo, censum, vt dixi, esse ius percipiendi annuam pensionem, siue redditum ex rebus alijs, & proinde materiam esse diuersorum contractuum. Nam ius hoc potest emi, & vendi, donari, locari, commodari, & cum alio iure, vel re commutari. Passim tamen censualis contractus est quidam emptionis, & venditionis species. Verbi gratia: Titius accipit à Caio centum aureos, & vendit ei annuam pensionem, vel ius exigendi illam, quam in agro, vel domo sua constituit: obligat sese Caio, videlicet promittit se ei redditurum quotannis septem ex agro suo, vel domo. Vnde fit, vt in hoc censuali contractu Titius sit venditor census, quia centum receptus à Caio, tamquam pretio, vendit fructum, vel pensionem, quam poterat ex agro, vel domo sua in singulos annos percipere: emptor vero census est Caius, qui centum Titio datus, tamquam pretio, emit ius percipiendi quotannis septem ex agro, vel domo ipsius Titij. Generatim venditor census est, qui recepto pretio, se obligat alteri ad soluendum annuum redditum: emptor est, qui pretium dedit, & ob id quotannis percipit censum annuum. Id vero, quod venditur, & emitur, est vel ipsum ius exigendi, & percipiendi pensionem annuam: vel et ipse redditus annuus, qui quotannis redditur: nam tamen redditus annui praesentes non sunt, futuri tamen sunt: & saepe futuri fructus, qui solum spe habentur, vendi, & emi possunt, & solent: emuntur enim fructus ex agro venturi, & partus ancillae, vel pecudis. *l. Nec emptio. Et. l. Si iactum, ff. de Contrah. empt.*

Quaes, quomodo se habeat in hoc contractu res censui subiecta, vt pote, domus, vel ager, in quo Titius censum constituit, quotannis Caio soluendum. Arunt nonnulli eam rem vendi: nam quamuis domus, vel ager penes Titium

venditorem maneat, totum tamen periculum, & damnum, sicut & commodum agri transit, & pertinet ad Caium.

Item, quia si Titius agrum, vel domum huiusmodi donatione, vel venditione ad Seium transferret, Caius haberet ius exigendi censum à Seio possessore agri, vel domus. Sed tenebra probabilis est, quod ceteri omnes dixerunt, in censuali contractu, vendi, & emi, vel pensionem annuam quae redditur, vel ius exigendi eam, non rem censui subiectam, quia ea res solum se habet vt materia, in qua ius exigendi censum consistit, vel materia, ex qua percipitur redditus annuus.

Falsa itidem est quorundam sententia dicentium, censualem contractum esse venditionem cum pacto retrouendendi, & locationem: putant enim illi esse duos contractus, vnum, quo Titius vendit agrum suum Caio, eà conditione, vt quoties reddiderit Caio centum, quod tamquam pretium acceptum ab eo, ipse Caius debeat Titio iterum agrum vendere: & hic finitur primus contractus. Alter est contractus locationis (secundum eos) quo Caius agrum emptum locat ipsi Titio, à quo emerat; & ideo Titius se obligat ad soluendam annuam pensionem Caio, tamquam pretium agri locati, & conducti. Sed merito hæc sententia confutatur. Nam Constitutiones Pontificæ Martini V. & Callixti III. quibus censualis contractus approbatur, ponuntur in titulo emptionis, & venditionis inter Extraneas communes, & omnes Doctores censualem contractum appellant emptionem, & venditionem reddituum annuorum.

Secundo quaeritur, Quo differat censualis contractus à mutuo? Respondeo, in hoc potissimum differre: nam Caius v. g. si mutua accipit à Titio centum: totidem soluere iure compellitur in omnem euentum, etiam fortuitum, & Titius ius habet repetendi centum etiam ab heredibus Caij. At vero per censualem contractum, Titius Caio vendit censum pretio ab eo accepto, nempe centum, vt quotannis reddat septem, non cogitur Caio reddere centum, quæ accepit, quamvis si velit, possit reddere, ac ita censum extinguere. Caius itaque emptor census, habet ius exigendi pensionem, siue redditum annuum, quem emit, non tamen repetendi centum, quæ dedit.

Item res censui supposita differt à pignore, vel hypotheca: Nam si pignus, vel hypotheca casu pereat, debitor semper cogitur soluere creditori pecuniam, quam mutuam accepit: at si res obligata censui fortuito perit, venditor census liber est ab omni obligatione reddendi pretium acceptum, & soluendi annuam pensionem, quia pereunte re, perit ius, quod in illa consistit, & eo ipso perit census. Præterea, quamvis pignus, vel hypotheca ad alium possessorem transferretur: debitor tamen cogitur soluere mutuum, quod accepit: at si res subiecta censui ad alium possessorem deueniret, cum suo onere transit, hoc est obligata semper censui.

Tertio quaeritur, An liceat census, siue redditus annuos emere, & vendere? Olim inter Theologos, & Iuris Civilis, & Canonici interpretes magna fuit controuersia, an licita esset reddituum annuorum emptio, & venditio: & fuerunt duæ sententiæ, quarum vna negabat: vnde Henricus *quodlibet* 8. q. 24. docuit, fas non esse redditus perpetuos emere: & *Quodlib.* 2. q. 25. affirmavit licitum non esse redditus annuos ad vitam vendere. Idem *Quodlib.* 1. q. 39. scripsit, nefas esse huiusmodi redditus ad vitam emere: Concessit tamen ille, in duobus casibus census annuos, siue perpetuos, siue ad vitam posse vendi, & emi.

Primo, cum census est reuerentiarius, non consignatiuus, iuxta id, quod habetur in c. *Constitutum, de Religiosis domibus.*

Secundo, Quando quis in re sua, quam alteri donauit, certam pensionem annuam sibi reuerentiarius: tunc enim potest alteri vendere annuam pensionem, quam sibi retinuit. Eiusdem sententiæ fuisse videtur Innocentius, Ioann. Andr. *in ciuitate, de Vfur.* & Salicet. *in Authent. Ad hac. C. de Vfur.* Hi enim putabant censuale contractum esse mutuum cum lucro, & proinde usurarium: quod probabant. Primo,

quia